SAK 6 – SAMFUNNSANSVAR

Politiets Fellesforbund skal ta samfunnsansvar ved å arbeide for et sterkt, demokratisk forankret og profesjonelt politi. Politiet må ha forutsigbare rammer, riktig kompetanse og reell evne til å løse samfunnsoppdraget i en krevende tid.

Bakgrunn for saken

Politiet står i en mer krevende tid enn ved forrige landsmøte. Den sikkerhetspolitiske utviklingen, økt beredskapsbehov, mer sammensatte kriminalitetsutfordringer og press på politiprofesjonen gjør det nødvendig å spisse Politiets Fellesforbunds prioriteringer for perioden fremover.

For Politiets Fellesforbund handler samfunnsansvar om mer enn enkeltsaker. Det handler om å bidra til at Norge har et politi som beskytter demokratiske verdier, ivaretar rettssikkerheten og skaper trygghet i hele landet. Samtidig må de ansatte ha rammer som gjør det mulig å stå i oppdraget over tid.

Forbundsstyret foreslår derfor å samle og videreutvikle tidligere landsmøtevedtak under temaet samfunnsansvar. Forslagene bygger på vedtakene fra 2024, men tydeliggjør behovet for langsiktighet, tilstrekkelig ressurssetting, forankring i politiprofesjonen, og en budsjettmodell som tar utgangspunkt i de faktiske behovene til politidistriktene og særorganene.

Saksopplysninger

Politiets samfunnsoppdrag er en grunnleggende del av den demokratiske infrastrukturen. Når kriminalitetsbildet blir mer komplekst, totalforsvaret styrkes og befolkningens forventninger til trygghet øker, må politiet ha kapasitet til å håndtere både hverdagsberedskap, forebygging, etterforskning, operativ tjeneste, forvaltning og kriser.

Siden 2024 har flere av utfordringene blitt var tydeligere: Strammere økonomi, krevende prioriteringer, økt belastning på ansatte og ledere, behov for raskere teknologisk utvikling, rekrutteringsutfordringer og en vedvarende ubalanse mellom politiske ambisjoner og ressursene som faktisk stilles til rådighet.

Det er fortsatt nødvendig å arbeide for et tilgjengelig og tilstedeværende politi i hele landet. Politiets tilstedeværelse handler likevel om mer enn antall tjenestesteder. Trygghet avhenger av tilstrekkelig bemanning og kompetanse, responstid, forebygging, og etterforskningskapasitet. Politiet må også være til stede der folk faktisk er både fysisk og digitalt.

Langtidsplan med effektive og reelle tiltak

Politiets Fellesforbund har over tid arbeidet for langsiktig planlegging i politiet. En langtidsplan må ikke bli et dokument med generelle mål uten forpliktende innhold. Den må bygge på en kartlegging av faktiske ressursbehov, tydelige ambisjoner, dokumentert investeringsbehov og tiltak som lar seg gjennomføre.

Langsiktighet er også viktig for at politiet skal være en attraktiv arbeidsplass. Uforutsigbare budsjetter, midlertidighet og gjentatte svingninger i bemanningen gjør det vanskeligere å beholde erfarne medarbeidere og rekruttere nye. Politiet må kunne tilby faste stillinger, faglig utvikling, gode ledelsesmiljøer og arbeidsvilkår som gjør at ansatte ønsker å bli i etaten.

Budsjettmodell og økonomistyring

Dagens økonomiske styring gir for liten sammenheng mellom samfunnsoppdrag, reelle behov og tildelte rammer. Politidistrikter og særorgan må i større grad få ressurser ut fra oppgaver, risiko, geografi, kriminalitetsutvikling, beredskapsbehov og kompetansekrav. Fordelingsmodellen må i større grad ta hensyn til den operative virkeligheten.

En ny budsjettmodell må være forståelig, åpen og forutsigbar. Den må redusere unødvendig internt byråkrati og gi ledere reelt handlingsrom. Ressurser som i dag går til i kortsiktig budsjettstyring, bør i størst mulig grad brukes til politiets kjerneoppgaver og til utvikling av etaten.

Bemanning, kompetanse og totalforsvar

Politiets rolle i totalforsvaret har blitt tydeligere. En skjerpet sikkerhetspolitisk situasjon stiller større krav til politiets evne til å håndtere sammensatte trusler, beskytte kritiske samfunnsfunksjoner, bidra til nasjonal beredskap og opprettholde befolkningens tillit i kriser.

Dette krever tilstrekkelig bemanning, riktig kompetanse og nødvendig materiell, IKT og kapasitet til å øve. Politiet må ha en grunnberedskap som gjør det mulig å håndtere daglige oppdrag samtidig som etaten kan styrke innsatsen ved alvorlige hendelser, kriser og hybride trusler. Politiets Fellesforbund mener derfor at norsk politi må ha minst tre politiutdannede per 1 000 innbyggere.

Politirolleutvalg og fremtidens politi

Et nytt politirolleutvalg og en langtidsplan for politiet må brukes aktivt til å avklare hva samfunnet skal kunne forvente av politiet i årene fremover. Politiets oppgaver, ansvar, avgrensninger og prioriteringer må vurderes samlet. De ti grunnprinsipper for politiet bør også gjennomgås i lys av samfunnsutviklingen.

Politiets Fellesforbund er, og må fortsette å være, en tydelig premissleverandør i dette arbeidet. Forbundet må bidra med kunnskap fra medlemmene, analyser av konsekvenser for tjenesten og konkrete forslag. Målet må være et lokalt forankret, tilgjengelig, kompetent og demokratisk kontrollert politi.

Politiprofesjon og komplementær kompetanse

Politiprofesjonen er under press. Økte forventninger, nye styringsformer, teknologisk utvikling, flere sivile fagmiljøer og endringer i organisering gjør det nødvendig å tydeliggjøre hva som er utgjør politifagets kjerne og hvorfor denne kompetansen må være gjenkjennelig i alle deler av etaten.

For å løse samfunnsoppdraget har politiet behov for bredt sammensatt kompetanse, som blant annet jurister, teknologer, analytikere, økonomer, forvaltningskompetanse og andre faggrupper. Samtidig oppleves det i stadig større grad at politiprofesjonen er under press.

Annen fagkompetanse skal støtte politiprofesjonen, og ikke erstatte eller svekke den der politifaglig skjønn, myndighetsutøvelse og beredskapsansvar er avgjørende.

Prinsippet om at politi må lede politi er særlig viktig når beslutninger krever forståelse for politiets maktbruk, handlingsplikt, risiko, etikk, beredskap og møte med befolkningen. Politifaglig ledelse må være tydelig til stede i strategiske beslutninger, organisering, utdanning, kompetanseutvikling og operative prioriteringer.

Integrert påtaleordning

Spørsmålet om den integrerte påtaleordningen har stor betydning for politiets organisering, rettssikkerhet, rolleforståelse og samhandlingen mellom politi og påtale. En bred og ekstern utredning vil gi et bedre grunnlag for videre standpunkter og politisk påvirkning.

Vurdering/konklusjon

I kommende landsmøteperiode bør Politiets Fellesforbund samle innsatsen om noen få, tydelige og gjennomførbare krav: En reell langtidsplan, en budsjettmodell som tar utgangspunkt i faktiske behov, styrket bemanning og kompetanse, vern og utvikling av politiprofesjonen og en kunnskapsbasert avklaring av den integrerte påtaleordningen.

Dette vil gi forbundet et tydelig politisk budskap og et bedre grunnlag for påvirkning overfor regjeringen, Stortinget, Politidirektoratet, politidistriktene, særorganene og Politihøgskolen. Forslagene skal bidra til at politiet kan løse samfunnsoppdraget i en tid med skjerpet sikkerhetspolitisk situasjon, økt kompleksitet og større press på ansatte.

Forslag til vedtak

Forbundsstyret innstiller til landsmøtet å gjøre følgende vedtak:

1. En langtidsplan for politiet skal bidra til å styrke etaten, med særlig vekt på langsiktige og varige tiltak som sikrer at politiet fremstår som en attraktiv arbeidsplass, både for å beholde dagens medarbeidere, rekruttere tilbake de som har sluttet, og for å tiltrekke oss fremtidige arbeidssøkere.
2. Politiets Fellesforbund skal arbeide for innføring av en budsjettmodell i politietaten som er i tråd med politidistriktenes og særorganenes reelle behov.
3. Politiets Fellesforbund krever at politietaten til enhver tid har tilstrekkelig bemanning, riktig kompetanse og nødvendige ressurser for å beskytte og ivareta de demokratiske verdiene det norske samfunnet bygger på. Dette innebærer en bemanningsnorm på minimum tre politiutdannede per 1 000 innbyggere.
4. Politiets Fellesforbund skal arbeide for at politiske beslutninger om opptak ved Politihøgskolen følges opp med finansiering av faste stillinger i politietaten, slik at utdanningskapasitet, rekruttering og beredskapsbehov ses i sammenheng.
5. Politiets Fellesforbund skal arbeide for å ivareta og styrke politiprofesjonen, og samtidig sørge for at komplementær kompetanse brukes på en måte som best mulig understøtter politiets samfunnsoppdrag. Politiprofesjonen skal være tydelig til stede og gjenkjennelig i alle ledd av politietaten.
6. Politiets Fellesforbund skal arbeide for at det gjennomføres en utredning av fordeler og ulemper ved den integrerte påtaleordningen i politiet.
7. Disse vedtakene erstatter tidligere vedtak i sak 6 Samfunnsansvar fra 2024.